

Kurum Girişimciliğinin İşletmelerin Finansal Sonuçlarına Etkisi: BİST İmalat Firmaları Üzerinde Bir Araştırma

The Effect of Corporate Entrepreneurship on Financial Performance: A Research on Manufacturing Companies Listed in BIST

Halil ERMAN^a İrge ŞENER^a

^aÇankaya Üniversitesi (Dr.Öğrencisi), Ankara, Türkiye. halilerman1@gmail.com

^bÇankaya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ankara, Türkiye. irge@cankaya.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Kurum girişimciliği
BİST
Finansal performans

Amaç – Kurum girişimcisi firmalar ile kurum girişimcisi olmayanların finansal performanslarının nasıl farklılaştığını incelemek üzere araştırma konusu seçilmiş ve BİST’te listelenen 192 imalat firmasından kurum girişimcisi olanlarla olmayanların finansal performans farkları, 2011-2020 yıllarını kapsayan boylamsal bir çerçevede ortaya çıkarılmıştır.

Yöntem – Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan model çerçevesinde araştırma kapsamına giren firmaların on yıllık faaliyet raporları içerik analizi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda kurum girişimcisi olarak belirlenen firmaların finansal sonuçları, kurum girişimcisi olmayanların finansal sonuçları ile boylamsal iki yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca kurum girişimcisi firmaların bu faaliyetlerinin finansal sonuçlara olan etkisi regresyon analizi ile incelenmiştir.

Gönderilme Tarihi 1 Ocak 2023

Revizyon Tarihi 10 Mart 2023

Kabul Tarihi 15 Mart 2023

Bulgular – Araştırma sonuçlarına göre kurum girişimcisi firmaların finansal performansları, kurum girişimcisi olmayanlar ile olumlu yönde ve anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Ayrıca kurum girişimciliği faaliyetlerinin finansal sonuçlar üzerinde olumlu yönde ve anlamlı etkisi bulunmaktadır.

Tartışma – Örgütler kâr amacı güderek faaliyetlerine her gün devam ederken kendilerini çevreleyen ortamlarda ve pek çok belirsizlik içinde rekabet avantajı yakalamaya çalışmaktadırlar. Bu çabaların belirli bir performans hedefine yönelik olarak gerçekleşmesini sağlayacak olgulardan biri de kurum girişimciliğidir. Kurum girişimciliği kavramı en az 40 yıldır, örgütler tarafından fırsatların belirlenerek değerlendirilmesi sonucu sürdürülebilir bir rekabet avantajının oluşturulması, yeni fikirler, iş modelleri, büyüme beklentilerinin yaratılması ve firmanın verimliliğinin geliştirilmesi ile büyümesinin sağlanması için çok önemli bir araç olarak literatürde geniş bir şekilde incelenmektedir. Tıpkı bireysel girişimciliğin ekonominin lokomotifleri olarak kabul edilmesi gibi kurum girişimciliği de örgütlere pek çok yönden fayda sağlayacağı düşüncesi ile teorik ve deneysel araştırmaların neticesinde tavsiye edilmektedir. Ancak bu araştırmaların pek azı kurum girişimciliğinin finansal sonuçlara olan etkisini öznel bir şekilde değerlendirmiştir.

Makale Kategorisi:

Araştırma Makalesi

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Corporate Entrepreneurship
BİST
Financial performance

Purpose – The research topic was chosen to examine how corporate and non-corporate entrepreneur firms' financial performances differ. The financial performance differences of the 192 manufacturing companies listed in BIST those of which are corporate entrepreneurs and those that are not, were examined in a longitudinal framework covering the period of 2011-2020.

Design/methodology/approach – Within the framework of developed model in accordance of the research purpose ten-year activity reports of the companies in the research sample were examined with content analysis. As a result of this analysis, the financial results of the companies determined as corporate entrepreneurs were compared with those that are not corporate entrepreneurs, longitudinally with a two-way analysis of variance. In addition, the effect of these activities of corporate entrepreneur companies on their financial results was examined by regression analysis.

Received 1 January 2023

Revised 10 March 2023

Accepted 15 March 2023

Article Classification:

Research Article

Findings – According to the research results, corporate entrepreneur companies' financial performances differ significantly in a positive way from those that are not corporate entrepreneurs. In addition, corporate entrepreneurship activities have a positive and significant effect on financial results.

Discussion – While organizations each day continue their activities with the aim of profit earning, they try to gain a competitive advantage in the environments that surround them and under many uncertainties. Corporate entrepreneurship is one of the phenomena that will enable these efforts to be realized toward a specific performance target. The concept of corporate entrepreneurship has been extensively studied in the

Önerilen Atıf / Suggested Citation

Erman, H., Şener, İ. (2023). Kurum Girişimciliğinin İşletmelerin Finansal Sonuçlarına Etkisi: Bist İmalat Firmaları Üzerinde Bir Araştırma, İşletme Araştırmaları Dergisi, 15 (1), 626-639.

literature for at least 40 years as an essential tool for establishing a sustainable competitive advantage as a result of determining and evaluating opportunities by organizations, creating new ideas, business models, growth expectations, and improving the efficiency of the company and ensuring its growth. Just as individual entrepreneurship is accepted as the economy's locomotive, corporate entrepreneurship is recommended as a result of theoretical and experimental research, with the thought that it will benefit organizations in many ways. However, only some of these studies have subjectively evaluated the impact of corporate entrepreneurship on financial outcomes.

1. GİRİŞ

Kurum girişimciliği; "rekabet üstünlüğü sağlamak ve sürdürmek amacıyla yenilik yapma, amaçların yenilenmesi, örgüt, pazar ve sanayinin yeniden tanımlanması" şeklinde açıklanmaktadır (Covin ve Slevin, 1989). Bu doğrultuda kârlılığı ve firmanın rekabet pozisyonunu güçlendirmek amacıyla örgütler tarafından çeşitli faaliyetler yapılmaktadır. Bunlar arasında stratejik yenilenme, örgütsel kârlılığa odaklı verimlilik çalışmaları ve yeni iş kurma gibi hususlar sayılabilir. Kâr amacı güden örgütlerin daha rekabetçi olabilmek amacıyla mevcut örgütlerinde yeni girişim teşebbüsünde bulunmaları veya stratejik bir eksende değişim sağlamaları da kurum girişimciliği olarak algılanmaktadır (Guth ve Ginsberg, 1990). Ne var ki kurum girişimciliği faaliyetleri çoğu zaman büyük değişim veya çabaları beraberinde getirdiğinden, örgüt içinde bir dirençle karşılaşmakta veya örgütün kurum girişimciliği faaliyetlerine yönelik insan kaynakları, teknoloji ve örgüt yapısından kaynaklanan kısıtlar nedeni ile başarılı olamamaktadır. Nitekim kurumlarda girişimcilik programları tasarlanması ya da kurum içinde girişimcilik kültürünü destekleyecek adımlar atılması, işletmelerde yenilikçiliği çalışır hale getirmeyi destekleyen önemli çalışmalar olsa da tek başlarına beklenen etkiyi yaratmamaktadır (TUSIAD, 2019:9).

Girişimcilik ve kurum girişimciliği birbirine benzer kavramlar olmakla beraber girişimcilik daha esnek bir şekilde ve nispeten küçük girişimler şeklinde başlamakta, sürdürülebilir bir şekilde finansal ve yönetsel açıdan idare edildiğinde de büyük sonuçlar doğurabilmektedir. Ancak kurum girişimciliği kavramı halihazırda belirli bir örgütsel yapı ve kültür içinde, rutin faaliyetlerin dışında, bir başka ifade ile örgüt için olağandışı faaliyetler dizesidir. Bu noktada genellikle üst yönetim tarafından başlatılır ve nadiren alt kademelerde görev yapan çalışanların fikirleri çerçevesinde girişimcilik serüveni başlar (Drucker ve Maciariello, 2009). Bu bağlamda üst yönetimin desteğini almadan yeni bir iş başlatan alt kademedeki girişimci olgusu büyük oranda saf bir kurgudan ibarettir (Sathe, 2003). Bu nedenle örgütsel olarak girişimcilik faaliyetlerini stratejik bir şekilde planlamak, işin içine üst yönetimin dahil olmadığı bir süreçte neredeyse imkânsız gibi görünmektedir. Bu doğrultuda genellikle üst yönetim tarafından başlatılan ve süreçleri izlenen kurum girişimciliği faaliyetleri, bir firmanın verimliliğini, büyümesini ve rekabet avantajlarını geliştirmesi için çok önemli bir araç olmasının yanında (Tantawy vd., 2021) hem yerel hem de küresel pazarlarda artan rekabet yoğunluğu nedeniyle rekabet avantajı geliştirmek ve bunu sürdürmek için örgütlerde önemli rolünü sürdürmektedir (Aktan ve Bulut, 2008). Kısaca kurum girişimciliği örgütlerin performansına katkısı açısından önemli rol oynamaktadır (Bierwerth vd., 2015; Ireland vd., 2009; Kuratko, 2012; Sathe, 2003).

Bu araştırmada BİST'te listelenen ve imalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların, sürdürülebilir rekabet avantajını yakalamada önemli etkenlerden olan kurum girişimciliğine ayırdıkları kaynakların, firmanın finansal sonuçlarına etki edip etmediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. İmalat firmaları ürün ve süreç yeniliğine açık bir sektör olmasından dolayı araştırma modeli çerçevesinde kurum girişimciliği faaliyetlerine ayırdıkları kaynaklar ve bunların finansal sonuçlarına olan etkisinin incelenmesinin alana katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda, bundan sonraki bölümde kurum girişimciliği ile ilgili kavramsal çerçeve değerlendirilmiş ve ilgili literatür çerçevesinde hipotezler geliştirilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırma yöntemi, yapılan analizler ve bunlara ait bulgulara yer verilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular çerçevesinde sonuçlar tartışılmış ve rapor edilmiştir.

2. KURUM GİRİŞİMCİLİĞİ İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kurum girişimciliği, yerleşik kuruluşlar için özellikle fırsatların belirlenmesi, değerlendirilmesi ve yakalanması, gelecekteki stratejik adımların değerlendirilmesi ile sürdürülebilir bir rekabet avantajı oluşturulması açısından kritik bir süreçtir (Bloodgood vd., 2015:383). Bu olgu 1980'lerde yapılan çalışmaların ortaya çıkmasıyla ayrı bir araştırma alanı olarak şekillenmeye başlamıştır. Araştırmacılar hala yerleşik

kuruluşlar içindeki girişimcilik faaliyeti olgusunu farklı terimlerle tanımlama eğilimindedirler. Bunlar kurum girişimciliği, kurum girişi (venturing), kurum içi girişimcilik, iç veya örgüt içi girişimcilik, yeni iş girişi, girişim (venturing), stratejik girişimcilik ve stratejik yenilenmedir (Glinyanova vd., 2021:1732).

Kurum girişimciliği, genellikle firma faaliyetlerini iyileştirme, yeni ürün geliştirme, ticarileştirme ile yeni ürün ve coğrafi pazarlara girme fırsatlarını belirleme ve izleme yoluyla, yerleşik firmaların yeni fikirler, iş modelleri ve büyüme beklentileri yaratma ile izleme çabalarını ifade etmektedir (Vanacker vd., 2021:2). Kurum girişimciliği bir firmanın verimliliğini, büyümesini ve rekabet avantajlarını geliştirmek için çok önemli bir araçtır (Tantawy vd., 2021). Birçok faaliyeti bünyesinde barındıran kurum girişimciliği hem yerel hem de küresel pazarlarda artan rekabet yoğunluğu, rekabet avantajı geliştirmek ve bunu sürdürmek için yerleşik şirketlerde girişimciliğin önemli rolünü ortaya çıkarmıştır (Aktan ve Bulut, 2008:69). Teknolojideki değişiklikler ve küreselleşme nedeniyle kurum girişimciliğinin önemi uzun süredir artmakla beraber özellikle firmaların pandemi sonrası dönemde, yeni normal ortamda ve belirsizlikte gezinirken, önümüzdeki yıllarda öneminin artmaya devam etmesi muhtemeldir (Vanacker vd., 2021:14). Bu ortam ve belirsizlikler ile bazı firmalar adeta dalgalara karşı tam yol ileri giden gemiler gibi daha fazla risk alırken bilinçli bir şekilde girişimcilik davranışı gösterebilmektedir.

Kurumların yeni iş yaratma çabalarını ifade eden kurum girişimciliği, çok az ilgi görmüştür (Sathe, 2003:1). Bununla beraber çok sayıda yayın, kurum girişimciliğini denetlenmesi zor, geniş, karmaşık, dağınık ve tutarsız bir şekilde kavramsallaştırılmış bir araştırma alanı haline getirmiştir (Glinyanova vd., 2021:1732). Terimin önceki kavramsallaştırmalarını sentezleyen bir kurum girişimciliği tanımı, literatür taraması neticesinde, alanın önceki incelemelerde önerilenden önemli ölçüde daha büyük ve daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Belén, 2018:41). Bunlardan iç girişimcilik kavramı, kurum girişimciliğinden ayrı olarak, girişimcilik faaliyetine mevcut bir örgüt içindeki bir bireyin bakış açısından daha yakından bakar (Glinyanova vd., 2021:1733). Bireysel girişimci düşüncelerin ve dış çevre koşullarının, kurum girişimciliği stratejisinin benimsenmesinin ilk itici gücü olduğunu ve sonuçların kurum girişimciliği stratejisinin devamı, değiştirilmesi veya reddedilmesi için gerekçe sağlamak üzere değerlendirildiğini önerilmektedir (Ireland vd., 2009:37). Ancak tamamen bağımsız girişimciliğin, büyük sermaye yatırımları ve uzun vadeli ufuklar gerektiren fırsatların peşinde koşmaya pek uygun olmadığı açıktır. Çünkü risk kapitalistleri tipik olarak sabırsızdırlar ve küçük bahisleri tercih ederler (Sathe, 2003:2). Bu nedenle kurum girişimciliği örgütün tüm kaynakları ve yeteneklerini doğru bir strateji ile uygun bir şekilde kullandığında bireysel ve bağımsız girişimcilikten daha anlamlı ve faydalı olabilir.

Kurum girişimciliği literatüründeki kavramın tanımı son 40 yılda değişim geçirmiştir (Kuratko, 2010). Bununla beraber ulusal literatürde de konu oldukça ilgi alanı bulmuştur. Ancak kurum içi girişimcilik (intrapreneurship) ve kurum girişimciliğine (corporate entrepreneurship) benzemesine rağmen pek de bilinmeyen başka bir kavram ise "kurumsal girişimcilik" (Institutional Entrepreneurship) kavramıdır (Özsoy, 2019). Türkçeye çevrilirken çoğunlukla birbirleriyle karıştırılsa da (Danışman ve Erkocaoğlu, 2007; Erdem, 2017; Erdem ve Karadal H., 2020; Erkocaoğlu ve Özgen, 2009; Okay ve Tekin, 2020; Şanal ve Özgen, 2013) kurum içi girişimcilik ve kurum girişimciliği örgüt seviyesinde, kurumsal girişimcilik kavramı ise örgüt toplulukları seviyesindeki değişimlerle ilgili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Özsoy, 2019). Bu bağlamda örgüt seviyesinin üzerinde ve bir sektörü önemli bir seviyede değiştirecek yıkıcı bir yenilikten bahsedilmektedir. Örnek olarak son dönemdeki bazı yeniliklerin taşımacılık veya konaklama sektörünü ne kadar değiştirdiğini verebiliriz. Dolayısıyla "kurumsal girişimcilik" kavramı ile örgüt seviyesinin üstünde, örgüt toplulukları seviyesinde bir değişim ve dönüşümden bahsedilmektedir (Özsoy, 2019). Bu sebeple bu çalışmada "kurum girişimciliği" kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

Sharma ve Chrisman'a (1999) göre kurum girişimciliği, yerleşik kuruluşlar içinde gerçekleşir ve bu kuruluş içinde yeni işlerin yaratılmasını, stratejik yenilenmeyi veya yeniliği ifade eder. Guth ve Ginsberg (1990), Stopford ve Baden-Fuller (1994), Thornberry (2001) ve Zahra ve Covin (1995) kurum girişimciliğini üç boyut halinde tanımlamışlardır. İlk boyut, "girişimciliğin kalbi" olarak kabul edilen inovasyon veya yenilikçiliktir. İnovasyon, yeni ürünlerin, süreçlerin, teknolojilerin, sistemlerin, tekniklerin veya yeteneklerin firmaya veya pazarlarına sunulması anlamına gelmektedir. İnovasyon tüm girişimcilik türleri için hayati önem taşımaktadır. İkinci boyut yeni bir işe girme, yatırım yapma veya mevcut bir kuruluşa yeni işletmeler ekleme sürecini tanımlayan kurum girişimidir (corporate venturing) (Glinyanova vd., 2021:1732). Kurum girişi, kurum girişimciliğinin üçüncü boyutu olan stratejik yenilenmeyi sağlamanın olası yollarından biri olarak

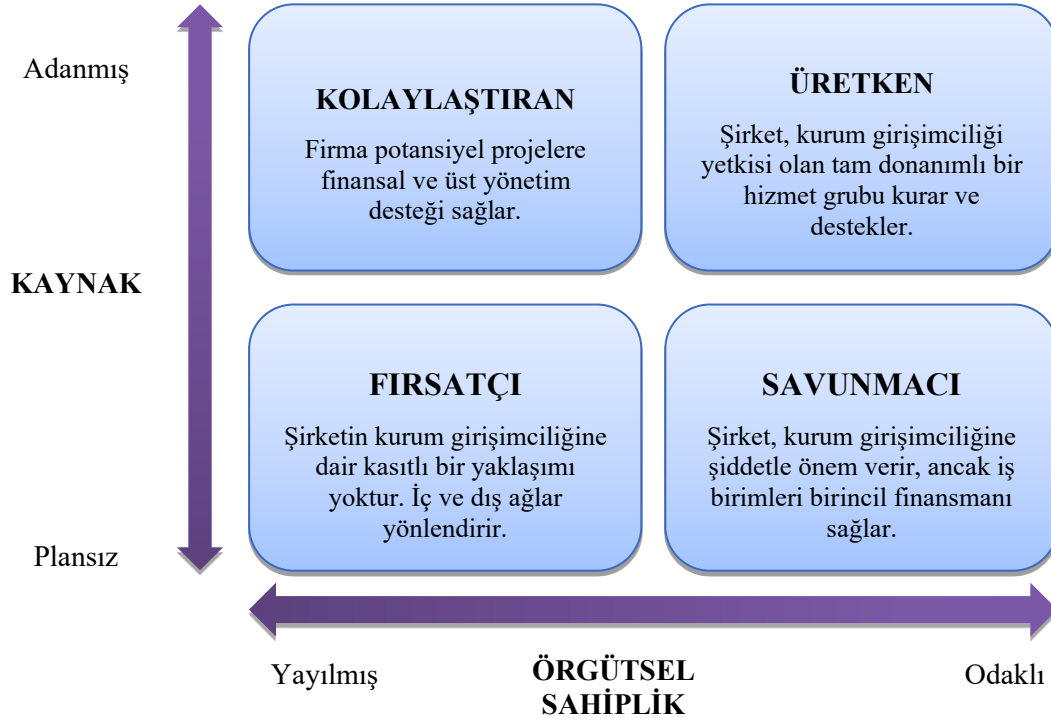
kabul edilir (Guth ve Ginsberg, 1990). Stratejik yenilenme, yeni kaynak kombinasyonları yoluyla zenginlik yaratmayı amaçlar (Guth ve Ginsberg, 1990) ve mevcut örgüt içindeki büyük stratejik veya yapısal değişiklikleri içerir (Sharma ve Chrisman, 1999).

Kurum girişimciliği yerleşik kuruluşlar tarafından, stratejik yenilenme süreçleri yoluyla kuruluşu dönüştüren veya kuruluşun faaliyet alanını yeni ürün-pazar bölümleri veya teknolojik arenalar dahil olmak üzere yeni alanlara genişleten girişimci eylemlerin ve girişimlerin takip edilmesini ifade eder (Guth ve Ginsberg, 1990). Kurum girişimciliği sergileyen kuruluşlar, ortaya çıktıklarında yeni fırsatlardan yararlanabilen dinamik, esnek varlıklar olarak görülürler (Morris vd., 2011). Kurum girişimciliği faaliyetlerinin yürütülmesinin merkezinde yeni olasılıkları deneme isteği yatar (Kuratko ve Audretsch, 2013). Girişimci kuruluşlar yeni iş alanlarının yanı sıra mevcut alanlarda iş yapmanın yeni yollarını da keşfederler. Bu tür kuruluşlar arasında risk kabulü ve inovasyonun sonuçlarının belirsiz olduğu anlayışı vardır. Buna ek olarak, başarılı girişimci kuruluşlar gerektiğinde önceki rutinlerinden, stratejilerinden, iş modellerinden ve faaliyet ortamlarından saparlar (Bloodgood vd., 2015:384).

Her biri firmalar için potansiyel faydalar ve zorluklar yaratan iki geniş kurum girişimciliği türü vardır (Zahra, 1991). İlk tür, firmanın mevcut kaynaklarına ve yeteneklerine inovasyonu aşılacak, operasyonları iyileştirmek, yeni fırsatlardan yararlanmak ve yeni ürün ve hizmetler yaratmak için kullanmaya odaklanan dahili (içsel) kurum girişimciliğidir. İçsel kurum girişimciliği sıklıkla daha fazla risk alma, proaktiflik ve yenilikçilikle kendini gösterir (Vanacker vd., 2021:2). İkinci tür, yeni ürün ve coğrafi pazarlara girmeyi içeren ve sıklıkla bir ana firma tarafından yeni iştiraklerin kurulması veya satın alınmasıyla kendini gösteren harici (dışsal) kurum girişimciliğidir (Vanacker vd., 2021:2). Dışsal kurum girişimciliği firmanın sınırlarını genişletmeyi içerirken, içsel kurum girişimciliği ise buna hitap etmek zorunda değildir. Ayrıca dışsal kurum girişimciliği yeni firmalar edinmeyi, onlarla iş birliği yapmayı veya yeni firmalar kurmayı içerirken, içsel kurum girişimciliği firmaların mevcut kaynaklarına güvenmeyi içerir. Bu bağlamda kurum girişimciliğinin öncüllerinin içsel ve dışsal olarak değerlendirilmesi ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bu alandaki araştırmalar nispeten sınırlı olduğu için Glinyanova vd. (2021:1747) tarafından, kurum girişimciliğinin iç ve dış gömülü dinamikleri ile ilgili daha fazla araştırma yapılmasını önerilmektedir. Firmalar farklı kaynaklar ve beceriler kullanarak içsel ve dışsal girişimcilik faaliyetlerini aynı anda sürdürebilirler. Risk almayı, proaktifliği ve yeniliği somutlaştıran bir yapı olarak karşımıza çıkan içsel kurum girişimciliği (Vanacker vd., 2021:6) ile dışsal kurum girişimciliği arasında da birbirine engel olan veya etkisini azaltan unsurlar olabilir. Örneğin, yeni sektörlere ve/veya pazarlara girmek için yeni iştirakler kurarak girişimde bulunmak gibi dış faaliyetlere odaklanmak, içsel inovasyon, deneysel ve keşif projeleri ile diğer yaratıcı faaliyetlerin başarılı bir şekilde sürdürülmesi için mevcut kaynakları azaltabilir (Vanacker vd., 2021:3).

Kurum girişimciliği kavramı, kurulu bir işletmedeki ekiplerin ana şirketten farklı ancak ana şirketin varlıklarını, pazar konumunu, yeteneklerini veya diğer kaynaklarını kullanan yeni bir işi tasarladığı, geliştirdiği, başlattığı ve yönettiği süreç olarak da tanımlanmaktadır (Wolcott ve Lippitz, 2007:75). Bu kapsamda risk sermayesinden (venture capital) farklıdır. Genellikle dışsal ortakları ve yetenekleri (satın almalar dahil) içermesine rağmen, kurulu şirketin önemli kaynaklarını kullanır ve dahili ekipler genellikle projeleri yönetir (Wolcott ve Lippitz, 2007:75). Büyük firmalarda yaptıkları araştırmada Wolcott ve Lippitz (2007) firmaların kurumsal girişimciliğe nasıl yaklaştıklarını belirlemek amacıyla konuyu iki boyutta incelemişlerdir (Şekil 1). Birincisi yeni iş oluşturmada firma içinde kimin sorumlu olduğudur. İkincisi ise kurum girişimciliğine dönük kaynakların dağıtım yetkisinin kimde olduğudur. Bu bağlamda her iki boyutun iki ucu olacak şekilde dörtlü bir model geliştirmişlerdir. Modellerin her biri farklı liderlik biçimleri, süreçler ve beceri setleri gerektirmektedir (Wolcott ve Lippitz 2007:81).

Kolaylaştıran model, tümü iyi tanımlanmış yönetici katılımı ile proje seçimi, fon tahsis etme ve ilerlemeyi izleme için basit, net süreçler oluşturmaya dayanmaktadır. Savunmacı modeller, kurum kültüründe gezinmek ve değişimi kolaylaştırmak için içgüdüleri, erişimi ve yeteneği olan bireyleri gerektirir. Önde gelen savunmacı örgütler, kolaylaştırma metodolojileri, yeni iş tasarım araçları ve dış yeteneklere sahip ağlardan oluşan bir araç seti oluştururlar. Üretken modelde ise, önemli ölçüde sermaye ve personel ile üst yönetime doğrudan bir hat gerektirir. Yetersiz personel, yarı zamanlı veya yetersiz finanse edilen üretici ekipleri başarısız olmaya hazırdırlar (Wolcott ve Lippitz, 2007:82).

Şekil 1- Dört Kurum Girişimciliği Türü (Wolcott ve Lippitz, 2007:77)

Özellikle 1990'lardan sonra gelişmiş ekonomilerde kurum girişimciliği üzerine yapılan çalışmalar, firma içindeki girişimcilik faaliyetlerinin firma performansına başarı sağladığını göstermektedir (Aktan ve Bulut, 2008:70). Bu alandaki literatür, kurum girişimciliğinin firma performansında önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Bierwerth vd., 2015:256). Firmalar finansal ve/veya stratejik nedenlerle kurum girişimciliğine dahil olabildiklerinden literatür, performans sonuçlarını değerlendirirken firmanın kurum girişimciliği faaliyetinin arkasındaki farklı motivasyonlar arasında ayırım yapmaktadır (Bierwerth vd., 2015:256). Bireyler ve kuruluşlar elde edilen sonuçları ve bunların sonuçlarına katılan maliyetler ve fırsat maliyetlerine göre değerlendirmektedir (Ireland vd., 2009:34). Ne yazık ki, strateji ve girişimcilik hakkındaki bu içgörüler otomatik olarak başarılı yeni iş yaratımına yol açmamaktadır çünkü yeni iş yaratımının gelişmesi için uygun kurumsal bağlamın yaratılması ve doğru sürecin kurulması, izlenmesi ve uygun şekilde etkilenmesi gerekmektedir (Sathe, 2003:3).

Firma performansının kurum girişimciliği ile eşzamanlı olarak incelenmesi, kurum girişimciliğinin mi firma performansını etkilediğini yoksa firma performansının mı kurum girişimciliğini mümkün kıldığını ayırt etmeyi çok zorlaştırmaktadır (Vanacker vd., 2021:2). Benzer şekilde, inovasyon, girişimcilik ve diğer kurum girişimciliği faaliyetlerine yapılan yatırımlar büyük ön maliyetler içerebilir ve bu yatırımların istenen getirileri sağlaması birkaç yıl alabilir. Bu nedenle, kurum girişimciliğinin firma performansı ile daha önce ele alınandan daha fazla ve daha uzun zaman dilimlerinde nasıl ilişkili olduğunun belirlenmesi gerekmektedir (Vanacker vd., 2021:2).

Kurum girişimciliği faaliyetlerinin (yani stratejik yenilenme, yenilikler ve kurum girişimi) firmaların iş ortamındaki değişikliklere tepki vermeleri için umut verici araçlar olduğu Bierwerth vd. (2015:273) tarafından ileri sürülmüştür. Ancak, firmalar kurum girişimciliği faaliyetlerine katılırken farklı motivasyonlara sahip olduklarından, yöneticiler performans sonuçlarını dikkatle değerlendirmelidir (Bierwerth vd., 2015:273).

Stratejik yönetimde işletmelerin eşsiz değerlerinin oluşturulması ve sürdürülebilir rekabetçi üstünlük yaratılmasını açıklayan iki temel paradigma; "endüstriyel örgüt teorisi" ve "kaynak temelli teori"dir (Güleş ve Özilhan, 2010:478). Sürdürülebilir rekabet avantajının, işletmelerin sahip oldukları kaynaklara dayalı

olduğunu savunan Kaynak Temelli Teoriye ise ilk katkılar Edith Penrose tarafından yapılmıştır (Bal, 2012:269). Penrose; işletmelerin yönetsel birimlerden daha fazlası olduğunu, farklı kullanıcılara ve zamana yayılan üretim kaynaklarından oluşan bir bütün olduğunu savunmaktadır (Bal, 2012:269). Elbette yönetim kavramı son 30 yılda yaşanan teknolojik gelişmeler çerçevesinde daha farklı bir anlam kazanmakla beraber stratejik yönetim kavramının da ön plana çıktığı ifade edilebilir. Ülgen ve Mirze (2013) stratejik yönetimi, “işletmenin uzun dönemde yaşamını devam ettirebilmek, ona sürdürülebilir rekabet üstünlüğü ve dolayısıyla ortalama kar üzerinde getiri sağlayabilmek amacıyla, eldeki üretim kaynaklarının (doğal kaynaklar, insan kaynakları, sermaye, altyapı, hammadde, vs.) etkili ve verimli olarak kullanılması” şeklinde tanımlamışlardır. Kaynak temelli yaklaşıma göre de belirli bir pazarda bir firmayı başarıda ve rekabet üstünlüğünde farklı kılan en önemli nitelik, o firmanın sahip olduğu kaynaklar ve yetkinliklerdir (Danışman ve Erkocaoğlan, 2007:10).

Kurum girişimciliği çalışmalarında en sık uygulanan teoriler veya teorik çerçeveler vekalet teorisi, kurumsal teori ve kaynak temelli görüş olsa da teoriler listesi sadece bir veya iki kez uygulanan elliden fazla başka teori veya kavramsal çerçeve içermektedir (Belén, 2018, s. 42). Kaynak temelli teoriye dayanan kurum girişimciliği, bir ürün/süreç/inovasyon geliştirmek ve şirketi ve endüstrilerini veya pazarlarını yeniden tanımlamak gibi rekabet avantajları için kaynakları elde etmek ve kullanmak için bir araçtır (Tantawy vd., 2021). Kaynak temelli görüş ve uzantılarının bu alandaki baskın teorik perspektifler olmaya devam ettiği görülmektedir (Glinyanova vd., 2021:1731). Kaynak temelli ve bilgi temelli görüş ve dinamik kabiliyetler gibi uzantıları, girişimcilik faaliyetlerinin bir firmanın stratejik kaynaklarının, yetkinliklerinin ve kabiliyetlerinin gelişimine katkılarına odaklanan araştırmaların göstergesi olarak, kurum girişimciliği alanındaki akademisyenler tarafından benimsenen baskın bir teorik perspektif olarak düşünülebilir (Glinyanova vd. 2021:1744).

Kaynak temelli teori, firmaların performanslarını ve rekabet avantajı kazanmalarını sahip oldukları kaynaklar ve yetkinlikler ile açıklamaktadır (Dess ve diğerleri, 2003). Kurum girişimciliği faaliyetlerinin firmalara yeni yetenekler, ürünler veya hizmetler kazandırabileceği düşünüldüğünde bu kazanımların firmanın performansına etki edeceği varsayılabilir. Ancak kurum girişimciliği faaliyetleri genellikle firmalar için önemli maliyet kalemleri olduğundan finansal sonuçlara etkisinin ölçülmesinin değerli olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda faaliyet raporları ile finansal performans arasında bir bağ kurulmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim faaliyet raporları boylamsal olarak ve on yıllık uzun bir zaman aralığında incelendiğinde anket yöntemlerine göre daha somut ve nesnel verileri kapsamaktadır. Çünkü faaliyet raporları birçok firmanın paydaşlarına yıl boyunca gerçekleştirmiş oldukları faaliyetleri sundukları ve özellikle köklü firmalar açısından oldukça fazla veri içeren yayınlardır. Ayrıca yenilikçilik, yeni firma satın alması veya kurulması ve stratejik girişimcilik gibi önemli faaliyetlerin paydaşlara rapor edilmesi önem arz ettiğinden, firma bünyesinde gerçekleştirilmiş ise bu faaliyetlere dair raporlarda bulgulara rastlanılmaktadır.

Literatür incelendiğinde kurum girişimciliği ile örgütün finansal performansı arasındaki ilişkinin nicel analiz desenleri çerçevesinde ve genellikle anket veya mülakat yöntemi ile (Behram vd., 2014; Danışman ve Erkocaoğlan 2007) analiz edildiği görülmüştür. Bu çalışmalardan ilk üçü finansal sonuç konusuna ilk odaklanan Zahra’ya ait olup (1991, 1993, 1995) bağımsız değişkenlerin bazıları anket veya mülakat yöntemi ile elde edilmiş ve kurum girişimciliği ile finansal performans arasında olumlu yönde ilişkiler tespit edilmiştir. Daha sonra Peng ve Zhang tarafından (2008) yapılan çalışmada teknolojik girişimcilik değişkeni, yeni iş girişimi ve yeni ürün sayısı ile belirlenerek firmanın finansal performansına olan etkisinde yönetim formunun arabulucu rolü incelenmiş ve olumlu yönde etkilere rastlanmıştır. Sonrasında 2021 yılına kadar yapılan araştırmalarda (Aktan ve Bulut, 2008; Karacaoglu vd., 2013; Lwamba vd.,2013; Adele, 2015; Sutejo, 2016; Hassan vd.,2017; Ocak ve Ozturk, 2018) kurum girişimciliğinin bir veya birkaç boyutu yine anket yöntemi ile belirlenerek firmanın gerçek veya algılanan finansal performansına ait olumlu etkiler rapor edilmiştir. Vanacker vd. (2021) tarafından yapılan başka bir araştırmada ülkelerin resmî kurumlarının birden fazla zaman diliminde birden fazla kurum girişimciliği türü ile firma performansı arasındaki ilişkinin nasıl etkilendiği incelenmiştir. Çalışmada beş yıllık (2010-2014) bir zaman zarfı için veriler analiz edilmiştir. Bu çalışmada beklendiği gibi, içsel kurum girişimciliğinin firma finansal performansı ile pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak, girişimcilik ile firma finansal performansı arasındaki korelasyonun anlamlı olmadığı görülmüştür. Ayrıca içsel kurum girişimciliği ve girişimciliğin, finansal performans ile sadece orta derecede ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Tantawy vd. (2021) tarafından yapılan başka bir araştırmada yenilikçilik ve risk alma ile finansal performans arasında olumlu ilişki tespit edilmiştir. Çalışmada on yıllık (2007-2016) bir zaman zarfı için veriler analiz edilmiştir. İnovasyon, yeni ürün ve ürün geliştirme ile ölçülmüş, girişim

(venturing) ortak girişim teşebbüsü ile son olarak risk alma ise aktif kârlılığın (ROA) yıl bazında standart sapmasının alınması ile tespit edilmiştir.

Önceki çalışmalarda kurum girişimciliği ölçümü anket, mülakat, yeni ürün, yeni girişim veya patent sayısı gibi ölçütlerle belirlenmiştir. Ayrıca inovasyon içermeyen yeni ürün miktarı ve patent sayısı ile yenilik ölçümün güvenilir olmayacağı değerlendirilmektedir. Ulaşılabilen yazın çerçevesinde önceki araştırmalarda on yıllık bir dönem boyunca faaliyet raporlarının içerik analizi neticesinde kurumların girişimci olup olmadığı incelenmemiştir. Bir başka ifade ile kurumlar tarafından gösterilen girişimci davranışın nitel boyutundan ziyade nicel göstergeler ile ölçümü yapılmıştır. Ancak birçok durumda firmaların kurum girişimciliği davranışları nicelikten ziyade bir nitelik taşımakta ve yenilikçi beceriler edinme, girişimcilik fırsatlarının takip etme, bu fırsatlardan inovasyon üretme, inovasyonun ticarileşmesi sonucu yeni bir iş başlatma gibi olguları içermektedir. Bunların ise ikincil verilerle ve içerik analizi ile ortaya çıkarılmasının alana katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir. Bu bilgiler ışığında kurum girişimcisi olan firmalar ile olmayanlar arasında finansal performans açısından anlamlı farklılıklar bulunabileceği, kurum girişimcisi firmaların finansal performanslarının bu faaliyetlerden olumlu bir şekilde etkilendiği değerlendirilerek aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H₁: Kurum girişimcisi firmalar ile olmayan firmaların kısa, orta ve uzun vade öz kaynak kârlılıkları (ROE) anlamlı bir şekilde farklıdır.

H₂: Kurum girişimciliği faaliyetlerinin öz kaynak kârlılığı (ROE) üzerinde anlamlı ve olumlu yönde bir etkisi vardır.

3. YÖNTEM ve BULGULAR

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada Borsa İstanbul'da (BİST) listelenen imalat firmalarının varsa kurum girişimciliği faaliyetlerinin finansal sonuçlarına olan etkisi incelenmiştir. Araştırma on yıllık bir sürede boylamsal olarak tasarlanmıştır. Çünkü firma performansını kurum girişimciliği ile eşzamanlı olarak incelemek, kurum girişimciliğinin firma performansını etkileyip etkilemediğini çözmeyi çok zorlaştırır ve aynı şekilde, yenilik, girişim ve diğer kurum girişimciliği faaliyetlerine yapılan yatırımlar büyük ön maliyetler içerebilir ve bu yatırımların istenen getirileri sağlaması birkaç yıl alabilir (Vanacker vd., 2021). Bu nedenle, kurum girişimciliğinin daha uzun zaman çerçeveleri üzerindeki firma performansı ile nasıl ilişkili olduğunu belirlemek faydalı olacaktır. Bu maksatla boylamsal bir analiz deseni çerçevesinde söz konusu firmaların on yıllık (2011-2020) faaliyet raporları ve finansal tabloları bir arada incelenmiş ve kurum girişimcisi olan firmalar belirlenmiştir. Faaliyet raporları içerik analizine tabi tutularak örgütlerin raporlamış oldukları faaliyetlerden yenilik (ürün, hizmet veya süreç), girişim başlatma (yeni firma kurma veya ortak olma), girişimcilik fırsatlarını takip etme, stratejik iş birliği ve yenilikçi beceriler edinme gibilerinin kodlanması neticesinde kurum girişimcisi olan firmalar tespit edilmiştir. Daha sonraki aşamada bu firmaların finansal sonuçları ile kurum girişimcisi olmayan firmaların sonuçları karşılaştırılmıştır. Bu maksatla boylamsal bir analiz deseni çerçevesinde firmanın kurum girişimciliği faaliyeti gösterdiği yılı takip eden kısa, orta ve uzun vadedeki finansal sonuçlarının anlamlı bir şekilde değişip değişmediği incelenmiştir.

BİST'te imalat kategorisi altında 2021 yılı itibarıyla 192 şirketin yer aldığı görülmüştür. Bu şirketler araştırma kapsamı olan 2011-2020 yıllarına ait faaliyet raporlarını kapsayacak şekilde incelenmiş ve 2020 yılından itibaren listelenen veya henüz işlem görmemiş şirketler analiz kapsamından çıkarılmış ve geriye 164 imalat şirketinin kaldığı görülmüştür. Firmaların yapmış oldukları faaliyetlere dair düzenli raporlamalara firmaların web sitelerinden ulaşılmıştır. Firmalara ait finansal sonuçlara ise yine firmaların Kamu Aydınlatma Platformuna (KAP) sunmuş oldukları raporlardan elde edilmiştir. Bu şirketlerden ise dokuzunun faaliyet raporlarına ulaşılamamıştır. Böylece 155 şirketin faaliyet raporları toplanmıştır. Faaliyet raporlarında kurum girişimciliğine dair betimsel ve içerik analizi yapılmadan önce 155 şirketin faaliyet raporları içerik açısından gözden geçirilmiştir. Bu şirketlerden sadece Türk Ticaret Kanunu ve ilgili yönetmeliğin¹ gerektirdiği sınırlı bir şekilde raporlama yapanlar, bir başka ifade ile yalnızca finansal tablo ve genel bilgilere yer verip kurum girişimciliğine dair ilave veri içermeyen, oldukça sınırlı sayfa sayısına sahip olanlar analiz kapsamına

¹ Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16547&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

alınmamıştır. Sonuç olarak geriye kalan 91 şirketin nitelikli olarak değerlendirilen raporları analiz kapsamına dahil edilmiştir.

Şirketlere ait özet bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır. Buna göre şirketlerin çoğunluğu kimya (%19) ve metal eşya (%20) sektöründe faaliyet göstermektedir. Analiz kapsamındaki şirketlerden 26’sı (%29) kurum girişimcisi (KG) olarak nitelendirilmiştir.

Tablo 1 - Araştırma Kapsamına Dahil Edilen Şirketlere Ait Özet Bilgiler.

S/N	BİST	K.YIL	SEK.	KG	S/N	BİST	K.YIL	SEK.	KG	S/N	BİST	K.YIL	SEK.	KG
1	ADEL	1967	4	E	32	DARDL	1981	3	H	62	KORDS	1973	10	E
2	AEFES	1966	3	E	33	DESA	1982	10	H	63	KRSTL	1996	3	H
3	AKCNS	1974	9	E	34	DEVA	1958	6	E	64	KRTEK	1973	10	H
4	AKSA	1968	6	E	35	DGNMO	1935	8	H	65	MNDRS	1984	10	H
5	ALCAR	1963	7	E	36	DMSAS	1974	1	H	66	NIBAS	1969	9	H
6	ALKA	1999	5	H	37	DOBUR	1988	2	H	67	NUHCM	1966	9	H
7	ALKIM	1963	6	H	38	DOKTA	1973	1	H	68	MNDTR	1974	5	H
8	ARCLK	1955	7	E	39	DURDO	1975	5	H	69	ORMA	1970	8	H
9	ASUZU	1980	7	E	40	DYOBY	1979	6	E	70	OTKAR	1963	7	E
10	ATEKS	1966	10	H	41	EGEEN	1964	7	H	71	PARSN	2009	7	H
11	AYGAZ	1961	6	E	42	EGGUB	1973	6	H	72	PETKM	1988	6	E
12	BAGFS	1970	6	H	43	EGPRO	1981	6	H	73	PETUN	1981	3	H
13	BAKAB	1973	5	E	44	EGSER	1972	9	H	74	PINSU	1982	3	H
14	BASCM	1967	9	H	45	EREGL	1960	1	H	75	PNSUT	1973	3	H
15	BFREN	1975	7	H	46	FROTO	1959	7	E	76	PRKAB	1964	7	H
16	BLCYT	2000	10	H	47	GENTS	1972	8	H	77	SARKY	1972	1	H
17	BOSSA	1951	10	E	48	GOLTS	1969	9	H	78	SASA	1966	6	H
18	BRISA	1974	6	E	49	GOODY	1961	6	H	79	SODSN	1974	6	H
19	BRKSN	1993	6	H	50	GUBRF	1952	6	H	80	TATGD	1967	3	E
20	BRSAN	1958	1	H	51	HEKTS	1959	6	H	81	TOASO	1968	7	H
21	BSOKE	1994	9	H	52	HURGZ	1960	2	H	82	TTRAK	1954	7	E
22	BTCIM	1966	9	H	53	IHEVA	1990	7	E	83	TUPRS	1983	6	E
23	BUCIM	1966	9	H	54	IHGZT	2000	2	H	84	ULKER	1975	3	E
24	CCOLA	1990	3	E	55	ISDMR	1968	1	H	85	ULUSE	1985	7	H
25	CELHA	1962	1	H	56	KARSN	1966	7	H	86	ULUUN	1989	3	H
26	CEMAS	1976	1	H	57	KARTN	1967	5	H	87	VESBE	1997	7	E
27	CEMTS	1970	1	H	58	KATMR	1985	7	H	88	VESTL	1983	7	E
28	CIMSA	1972	9	E	59	KERVT	1977	3	H	89	VKING	1969	5	H
29	CMBTN	1985	9	H	60	KLMSN	1969	7	H	90	YATAS	1987	10	H
30	CMEN	1950	9	H	61	KONYA	1954	9	H	91	YUNSA	1973	10	H
31	CUSAN	1978	1	H										

Notlar: K.YIL (Kuruluş Yılı), SEK. (Sektör), KG (Kurum Girişimciliği), E (Evet), H (Hayır)

SEKTÖRLER: 1- Ana Metal Sanayi, 2- Bilgi ve İletişim / Yayıncılık, 3-Gıda, İçecek ve Tütün, 4-İmalat/Diğer, 5- Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Basım, 6- Kimya İlaç Petrol Lastik, 7-Metal Eşya Makine Elektrikli Cihazlar ve Ulaşım Araçları, 8-Orman Ürünleri ve Mobilya, 9-Taş ve Toprağa Dayalı, 10-Tekstil, Giyim Eşyası ve Deri

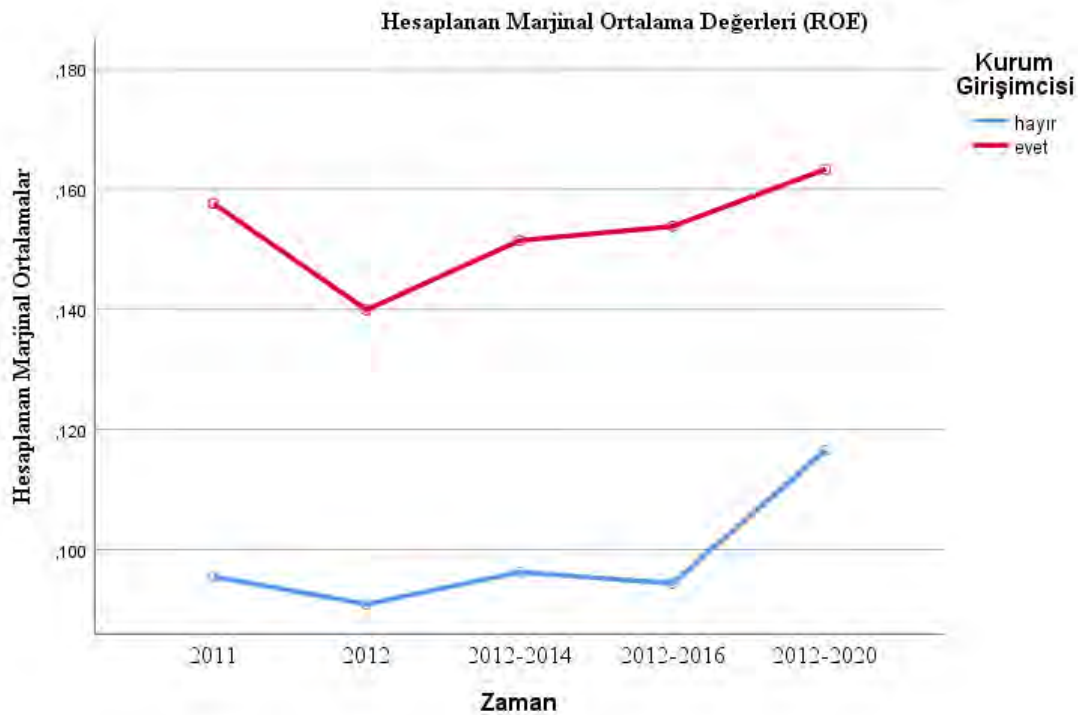
Araştırma modeli kapsamında oluşturulan hipotezleri test etmek amacıyla analizler yapılmıştır. İlk olarak birinci hipotezi test etmek ve kurum girişimcisi olan firmalar ile kurum girişimcisi olmayan firmaların ROE ortalama farklarını incelemek amacıyla tekrarlanan varyans ölçümleri analizi yapılmıştır. Analizlerde başlangıç referans değeri olarak (T1) 2011 yılı ROE değerleri kullanılmıştır. Sonrasında bir yıllık, üç yıllık, beş

yıllık ve dokuz yıllık ROE ortalama değerlerine ait grup farklılıkları incelenmiştir. Tekrarlanan ölçüm için SPSS vasıtası ile ANOVA yapılmıştır. Varyansın homojenliğini kontrol etmek için kullanılacak Levene testi, hata varyanslarının eşitlik testini geçtiğini ve p değerlerinin anlamlı olmadığını ($p>.05$) göstermektedir. Tekrarlanan ölçümlerin sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır. Buna göre %95 güven aralığında yalnızca 2012 yılı ROE ortalama farklarının anlamlı olmadığı ($p=.089$) görülmektedir. Diğer bir ifade ile kurum girişimcisi olan şirketlerin öz kaynak kârlılıklarının ilk bir yıldan sonraki dönemlerde kurum girişimcisi olmayan şirketlere göre anlamlı bir şekilde ve pozitif yönde farklı olduğunu ifade etmek mümkündür. Dolayısıyla H1 hipotezi kısmi olarak desteklenmiştir.

Tablo 2- Öz Kaynak Kârlılığı Ortalamaları Dönemsel Karşılaştırması

Ölçüm	Zaman (Yıl)	Kurum Girişimcisi Ortalama (SH) <i>n</i> = 26	Kurum Girişimcisi Olmayan Ortalama (SE) <i>n</i> = 65	Ortalama Farkı (95% CI)	<i>p</i>
ROE	2011	.158 (.021)	.095 (.014)	.063	.016
	2012	.140 (.024)	.091 (.015)	.049	.089
	2012-2014	.151 (.018)	.096 (.011)	.055	.010
	2012-2016	.154 (.017)	.094 (.011)	.060	.004
	2012-2020	.163 (.018)	.117 (.012)	.046	.034

Ölçümlere ait ortalama farklarının grafik gösterimi Şekil 2’de yer almaktadır.

Şekil 2- Dönemlere Göre Öz Kaynak Kârlılığı Ortalama Farkları.

Araştırmanın ikinci hipotezini test etmek için kurum girişimciliği değişkeninin üç yıllık, beş yıllık ve dokuz yıllık öz kaynak kârlılığı üzerindeki etkisi üç ayrı doğrusal regresyon modeli ile incelenmiştir. Araştırma modeli çerçevesinde yapılan regresyon analiz sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır. Buna göre birinci regresyon modelinde kurum girişimciliğinin 2012-2014 yılları (3 yıllık) öz kaynak kaynak kârlılığı ortalamaları üzerindeki etkisi anlamlıdır ($\beta=0,270$ $t=2,648$ $p<0,05$). İkinci modelde kurum girişimciliğinin 2012-2016 (beş

yıllık) yılları öz kaynak kaynak kârlılığı ortalamaları üzerindeki etkisi anlamlıdır ($\beta=0,303$ $t=2,995$ $p<0,05$). Son olarak üçüncü modelde yine kurum girişimciliğinin 2012-2020 (dokuz yıllık) yılları öz kaynak kaynak kârlılığı ortalamaları üzerindeki etkisi anlamlıdır ($\beta=0,222$ $t=2,147$ $p<0,05$). Analiz sonuçlarına göre kurum girişimciliği faaliyetleri arttıkça öz kaynak kârlılığının da artacağı ifade edilebilir. Dolayısıyla H2 hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 3- Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları

Model	Değişkenler	B	SH	Beta	t	Sig.	VIF
1	(Sabit)	,096	,011		8,629	,000	
	Kurum Girişimi	,055	,021	,270	2,648	,010	1,000
	Bağımlı Değişken: ROE 2012-2014 $F_{(1,89)}=7,009$ $p<.01$, $R^2=0,073$						
2	(Sabit)	,094	,011		8,894	,000	
	Kurum Girişimi	,059	,020	,303	2,995	,004	1,000
	Bağımlı Değişken: ROE 2012-2016 $F_{(1,89)}=8,969$ $p<.01$, $R^2=0,092$						
3	(Sabit)	,117	,012		10,004	,000	
	Kurum Girişimi	,047	,022	,222	2,147	,034	1,000
	Bağımlı Değişken: ROE 2012-2020 $F_{(1,89)}=4,611$ $p<.01$, $R^2=0,049$						

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu araştırmada kurum girişimciliğinin firmaların finansal sonuçlarına etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında yeniliğe açık alanlardan biri olan imalat sektöründe faaliyet gösteren ve BİST'te yer alan firmalar seçilmiştir. Araştırma kapsamına giren firmaların kurum girişimcisi olup olmadıkları, bu firmaların yayınladıkları faaliyet raporlarının içerik incelemesi sonucunda belirlenmiştir. Araştırmanın nicel analiz kısmında ise kurum girişimcisi olarak nitelendirilen firmaların finansal sonuçları, kurum girişimcisi olarak nitelendirilmeyen firmaların sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre kurum girişimcisi olan firmaların öz kaynak kârlılıklarının, kurum girişimcisi olmayan firmalara göre ilk bir yıldan sonra dönemlere göre artan bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç kurum girişimciliği faaliyetlerinin temel alındığı 2011 yılından itibaren üç, beş ve dokuz yıllık dönemde boylamsal olarak teyit edilmiştir. Kurum girişimcisi olarak nitelendiren firmaların öz kaynak kârlılıklarının diğerlerinden daha yüksek olması yenilikçi ürün ve teknolojilere küçük firmalardan daha kolay şekilde ulaşmalarının (Zahra, 1995) bir sonucu olabilir. Ayrıca bu firmalar genellikle deneyimli yönetim ekiplerine sahip olmasının yanında piyasaya kolay erişim ve güvenilirliğe sahiptirler (Wolcott ve Lippitz, 2007). Bu nedenle küçük firmaların büyüklere oranla belki de en büyük sorunlarından biri, yeterli kaynak bulunmadığı durumlarda yeni iş yaratımının engellenmesi ve odaklarını başarı sağlamak için kurum girişimciliği faaliyetleri yerine genellikle performans iyileştirmeye yönelmeleridir (Sathe, 2003).

Kurum girişimcisi firmalar ile olmayan firmaların öz kaynak kârlılığı ortalamaları karşılaştırmasının üç, beş ve dokuz yıllık dönemde anlamlı olması, bu faaliyetlerin finansal sonuçlara olan etkisinin orta ve uzun dönemde ortaya çıktığının göstergesi olabilir. Bu nedenle, yöneticiler kurum girişimciliği faaliyetlerinin başarısını kısa vadeli bir perspektiften değil, orta ve hatta uzun vadeli bir perspektiften değerlendirmelidir (Bierwerth vd., 2015:273). Ayrıca bu durum üst düzey yöneticiler tarafından kendileri ve kuruluşları için

olumlu sonuçların kurum girişimciliği stratejilerinin varlığıyla ilişkilendirilebileceğine inanmaları yönünde (Ireland vd., 2009:36) teşvik edici olabilir. Bu nedenle kaynak temelli kuram doğrultusunda daha nitelikli kaynağın kurum girişimcilik faaliyetlerine aktarılması, finansal performans açısından olumlu sonuçlar doğuracağı için anlamlı olacaktır. Ancak sadece kurum girişimciliği faaliyetleri basit olarak seçilemez ve hızlı bir şekilde yürürlüğe konamaz. Çünkü kurum girişimciliği stratejisi, bir karar, eylem veya olaydan daha fazlasını gerektirmektedir. Bu nedenle, kurum girişimciliği stratejilerine sahip firmalar nispeten düzenli veya sürekli olarak girişimci davranışlarda bulunmalıdır (Ireland vd., 2009:37). Ayrıca yine kaynak temelli kuram çerçevesinde firmanın kaynaklarını etkin bir şekilde yönetme ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Nitekim bir firma kaynaklarını yapılandırmak (biriktirmek ve stratejik olarak elden çıkarmak), bir araya getirmek (başarılı bir şekilde birleştirmek) ve kullanmak (harekete geçirmek ve dağıtmak) için gerekli becerilere sahip olduğunda, kurum girişimciliği stratejisinin başarısı daha olasıdır (Sirmon, Hitt ve Ireland, 2007). Böylece elde edilen sonuçlar Bloodgood vd. (2015:385) araştırması paralelinde yenilikçi fikirler için kaynak desteğinin, kurumsal düzeyde üstün yenilik performansı için önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Kurum girişimciliği olgusuna yönelik yapılan araştırmaların, ulaşılabilen literatür çerçevesinde, çoğunlukla kavramsal boyutta yapıldığı ve pek azının finansal sonuçlara odaklandığı görülmüştür. Yine bu alanda yapılan araştırmaların birçoğunun birey veya grup düzeyinde olduğu ve anket gibi yöntemlerle elde edilen verilerle incelendiği için sosyal beğenirlik yanlılığına fazlaca yatkın olduğu düşünülmektedir. Bazı çalışmalarda (Bierwerth vd., 2015; Zahra ve Covin, 1995) boylamsal bir bakış açısı gerektiren kurum girişimciliği faaliyetlerinin kısa, orta ve uzun vadeli etkilerinin araştırılması tavsiye edilmiştir. Bu nedenle mevcut çalışmanın, olguyu araştırmada kullandığı yöntemin ilk olması nedeniyle ve örgüt düzeyinde gerçekleştirilmesi, bunun yanı sıra finansal sonuçlara olan etkisinin nesnel bir şekilde, ikincil verilerden elde edilmesinin alana katkı yapacağı değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak elde edilen bulgular ışığında kurum girişimciliği faaliyetlerinin finansal performansa olan etkisi araştırma örneklemini çerçevesinde doğrulanmıştır. Ancak yine de birbiriyle bağlantılı kurum girişimciliği faaliyetlerinin anlaşılmasına yönelik çalışılsa da bu faaliyetler asla tamamen sistematik olmamakla beraber birçok yönden önemli kurumsal değişimler içerebileceğinden yıkıcı olarak da değerlendirilebilir (Bloodgood vd., 2015:386). Nitekim kurum girişimciliğinin getireceği değişimin çoğu firmaların süreçlerinde iyileştirmeler veya bozulmalar getirebilir. Bu durum kurum girişimciliği faaliyetlerinin sistematik karmaşıklığından ve belirsizliklerle dolu dış çevrenin etkilerinden kaynaklanabilir. Bu nedenle gelecekte bu olguya yönelik yapılacak çalışmalarda sektöre özgü dış ve iç çevresel unsurların araştırma modeline dahil edilmesi uygun olabilir. Ayrıca kurum girişimciliğinin farklı sektörlerdeki finansal sonuçlara olan etkisinin gelecekte yapılacak çalışmalarda dikkate alınmasını önerilmektedir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle elde edilen sonuçlar incelenen örneklem grubu ile sınırlı olup bir genelleme içermemektedir. Bununla beraber bazı firmaların kurum girişimciliği faaliyetleri yapsalar bile bunu faaliyet raporlarında herhangi bir nedenle belirtmemiş olabilecekleri ihtimali bulunmaktadır. Bu nedenle gelecekte yapılacak araştırmalarda ilgili firmaların üst düzey yöneticileri ile yapacakları mülakatların araştırmanın güvenilirliğini artıracığı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının ilgili alanda çalışma yapanlara ve ilgili kurum yöneticilerine fayda sağlayacağı umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adele, H. A. (2015). Corporate entrepreneurship as prerequisite for corporate financial performance of public liability companies: A study of selected manufacturing firms in Nigeria. *International Journal of Economic Development Reseach and Investment*, 6(3), 22-36.
- Aktan ve Bulut, Ç. (2008). Financial Performance Impacts of Corporate Entrepreneurship in Emerging Markets: A Case of Turkey. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, (12), 69-78.
- Bal, Y. (2012). Rekabet Avantajı Yaratmada Kaynak Temelli Yaklaşım Bağlamında İnsan Kaynaklarının Rolü. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 23(72), 48-76. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuiieyd/issue/9204/115529> adresinden erişildi.
- Behram, N., Özdemirci, A. ve Kartaltepe Behram, N. (2014). *The Empirical Link between Environmental Conditions, Organizational Culture, Corporate Entrepreneurship and Performance: The Mediating Role of Corporate Entrepreneurship*. *International Journal of Business and Social Science* (C. 5).
- Belén, C. M. (2018). Corporate Entrepreneurship A Comprehensive Field Review and Assessment of the Internal Organizational Environment Supportive of Strategic Entrepreneurship.
- Bierwerth, M., Schwens, C., Isidor, R. ve Kabst, R. (2015). Corporate entrepreneurship and performance: A meta-analysis. *Small Business Economics*, 45(2), 255-278. doi:10.1007/S11187-015-9629-1/TABLES/4
- Bloodgood, J. M., Hornsby, J. S., Burkemper, A. C. ve Sarooghi, H. (2015). A system dynamics perspective of corporate entrepreneurship. *Small Business Economics*, 45(2), 383-402. doi:10.1007/s11187-015-9634-4
- Covin, J. G. ve Slevin, D. P. (1989). Strategic management of small firms in hostile and benign environments. *Strategic Management Journal*, 10(1), 75-87. doi:10.1002/smj.4250100107
- Danuşman, A. ve Erkocaoğlan, E. (2007). Kurumsal girişimcilik ve firma performansı:İMKB’de işlem gören firmalar üzerinde bir araştırma. *Iktisat İletme ve Finans*, 22(260), 80-101.
- Dess, G. G., Ireland, R. D., Zahra, S. A., Floyd, S. W., Janney, J. J. ve Lane, P. J. (2003). Emerging issues in corporate entrepreneurship. *Journal of Management*, 29(3), 351-378. doi:10.1016/S0149-2063(03)00015-1
- Drucker, P. F. ve Maciariello, J. A. (2009). *Yönetim*. İstanbul: Optimist Yayın Dağıtım.
- Erdem, A. T. (2017). Kurumsal Girişimcilik Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *EUropean Journal of Managerial Research (EUJMR)*, (1), 1-8. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eujmr/issue/35242/396942> adresinden erişildi.
- Erdem, A. T. ve Karadal, H. (2020). Kurumsallaşma, Kurumsal Girişimcilik ve Örgütsel Yenilikçilik İlişkilerinin X-Y Kuşakları Açısından Analizi: Aile İşletmelerinde Bir Araştırma. *Bolu Abant İzzet Baysal University Journal of Graduate School of Social Sciences*, 20(2), 413-437. doi:10.11616/BASBED.VI.687348
- Erkocaoğlan, E. ve Özgen, H. (2009). Kurumsal Girişimcilik ile Örgüt Yapısı Arasındaki İlişki. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 203-214. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/4381/60104> adresinden erişildi.
- Glinyanova, M., Bouncken, R. B., Tiberius, V. ve Cuenca Ballester, A. C. (2021). Five decades of corporate entrepreneurship research: measuring and mapping the field. *International Entrepreneurship and Management Journal*. doi:10.1007/s11365-020-00711-9
- Guth, W. D. ve Ginsberg, A. (1990). Guest Editors’ Introduction: Corporate Entrepreneurship. *Strategic Management Journal*, 11, 5-15. <http://www.jstor.org/stable/2486666> adresinden erişildi.
- Güleş, H. K. ve Özilhan, D. (2010). *Kaynak temelli teori bağlamında üretim ve pazarlama stratejilerinin işletme performansı üzerine etkisinin incelenmesi*. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi* (C. 10).
- Hassan, S. G., Hafeez, M. H., Fatima, S. ve Riaz, M. (2017). Corporate entrepreneurship and financial performance of PSX listed manufacturing firms. Do the alliance formation orientation and total quality management. *Abasyn Journal of Social Sciences*. doi:10.34091/JASS.13.1.04
- Ireland, R. D., Covin, J. G. ve Kuratko, D. F. (2009). Conceptualizing Corporate Entrepreneurship Strategy. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(1), 19-46. doi:10.1111/j.1540-6520.2008.00279.x

- Karacaoglu, K., Bayrakdaroglu, A., Firat, & ve San, B. (2013). The impact of corporate entrepreneurship on firms' financial performance: evidence from Istanbul stock exchange firm. *International Business Research*, 6(1). doi:10.5539/IBR.V6N1P163
- Kuratko, D. F. (2010). Corporate Entrepreneurship: An Introduction and Research Review. *Handbook of Entrepreneurship Research* içinde (ss. 129-163). Springer New York. doi:10.1007/978-1-4419-1191-9_6
- Kuratko, D. F. (2012). Corporate Entrepreneurship. D. Hjorth (Ed.), *Handbook on Organisational Entrepreneurship* içinde (ss. 226-241). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Ltd.
- Kuratko, D. F. ve Audretsch, D. B. (2013). Clarifying the domains of corporate entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 9(3), 323-335. doi:10.1007/s11365-013-0257-4
- Lwamba, N. M., Bwisa, H. ve Sakwa, M. (2013). Exploring Innovativeness Dimension of Corporate Entrepreneurship on Financial Performance of Manufacturing Firms in Kenya. *International Journal of Business and Social Science*, 4(17), 87-95. <https://ir.tum.ac.ke/handle/123456789/7956> adresinden erişildi.
- Morris, M. H., Kuratko, D. F. ve Covin, J. G. (2011). *Corporate Entrepreneurship and Innovation*. (3. bs.). South-Western.
- Ocak, M. ve Ozturk, A. (2018). The role of transformational leadership behaviours' effects on corporate entrepreneurship behaviours and financial performance of firms. *International Review of Management*, 8(4), 45-55. <https://www.academia.edu/download/56981538/6822-16761-1-PB.pdf> adresinden erişildi.
- Okay, S. ve Tekin, M. (2020). Kurumsal Girişimcilik ve Yeniliğin İşletme Performansına Etkisi. *Journal of Research in Entrepreneurship Innovation and Marketing*, 4(8), 120-136. doi:10.31006/GIPAD.708893
- Özsoy, Ş. (2019, 10 Aralık). Kurumsal Girişimcilik: Bir Sektörü Bütünüyle Değiştirmek - Harvard Business Review Türkiye. *Harvard Business Review Türkiye*. 2 Ekim 2022 tarihinde <https://hbrturkiye.com/blog/kurumsal-girisimcilik-bir-sektoru-butunuyle-degistirmek> adresinden erişildi.
- Sathe, V. (2003). *Corporate Entrepreneurship Top Managers and New Business Creation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sharma, P. ve Chrisman, J. J. (1999). Toward a Reconciliation of the Definitional Issues in the Field of Corporate Entrepreneurship. <https://doi.org/10.1177/104225879902300302>, 23(3), 11-28. doi:10.1177/104225879902300302
- Sirmon, D. G., Hitt, M. A. ve Ireland, R. D. (2007). Managing Firm Resources in Dynamic Environments to Create Value: Looking Inside the Black Box. <https://doi.org/10.5465/amr.2007.23466005>, 32(1), 273-292. doi:10.5465/AMR.2007.23466005
- Stopford, J. M. ve Baden-Fuller, C. W. F. (1994). Creating corporate entrepreneurship. *Strategic Management Journal*, 15(7), 521-536. doi:10.1002/SMJ.4250150703
- Sutejo, B. S. (2016). Financial performance impacts of corporate entrepreneurship. *Journal of Management and Business*, 15(1), 1412. <http://www.journalmabis.org/mabis/article/view/41> adresinden erişildi.
- Şanal, M. ve Özgen, H. (2013). Kurumsallaşma ve Kurumsal Girişimcilik İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 15-26. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/4393/60440> adresinden erişildi.
- Tantawy, A. A., Elaasi, S. ve Elshawadfy, M. (2021). Did the environmental jolt matter? Corporate entrepreneurship and firm financial performance in Egypt. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 13(5), 1326-1347. doi:10.1108/JEEE-08-2020-0301/FULL/XML
- Thornberry, N. (2001). Corporate entrepreneurship:: antidote or oxymoron? *European Management Journal*, 19(5), 526-533. doi:10.1016/S0263-2373(01)00066-4
- TUSİAD. (2019). *Kurumlarda Girişimcilik ile Değer Yaratmak. Kurumların Girişimcilik Dönüşümü Rehberi*. (M. Çele, S. Köknel, K. Y. Öztürk ve B. K. Arslan, Ed.) (2019., 01-6. bs.). TUSİAD.
- Ülgen, H. ve Mirze, S. K. (2013). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*. Beta Yayınları.
- Vanacker, T., Zahra, S. A. ve Holmes, R. M. (2021). Corporate entrepreneurship, country institutions and firm financial performance. *Journal of World Business*, 56(3), 101162. doi:10.1016/J.JWB.2020.101162

- Wolcott, R. C. ve Lippitz, M. J. (2007). The four models of corporate entrepreneurship. *MIT Sloan Management Review*. <https://sloanreview.mit.edu/article/the-four-models-of-corporate-entrepreneurship/> adresinden erişildi.
- Xuebing Peng ve Gang Zhang. (2008). The moderating effect of governance form on the relationship between corporate technological entrepreneurship activities and corporate financial performance: An empirical study on Chinese high-tech firms. *PICMET '08 - 2008 Portland International Conference on Management of Engineering & Technology*, 787-793. doi:10.1109/PICMET.2008.4599686
- Zahra, S. A. (1991). Predictors and financial outcomes of corporate entrepreneurship: An exploratory study. *Journal of Business Venturing*, 6(4), 259-285. doi:10.1016/0883-9026(91)90019-A
- Zahra, S. A. (1993). Environment, corporate entrepreneurship, and financial performance: A taxonomic approach. *Journal of Business Venturing*, 8(4), 319-340. doi:10.1016/0883-9026(93)90003-N
- Zahra, S. A. (1995). Corporate entrepreneurship and financial performance: The case of management leveraged buyouts. *Journal of Business Venturing*, 10(3), 225-247. doi:10.1016/0883-9026(94)00024-O
- Zahra, S. A. ve Covin, J. G. (1995). Contextual influences on the corporate entrepreneurship-performance relationship: A longitudinal analysis. *Journal of Business Venturing*, 10(1), 43-58. doi:10.1016/0883-9026(94)00004-E